

EUROPSKA KOMISIJA
OPĆA UPRAVA ZA KLIMATSKU POLITIKU
I AKTIVNOSTI
Uprava A – Međunarodna i klimatska strategija
KLIMA.A.3 – Praćenje, izvješćivanje i verifikacija

Uputa

Uredba o akreditaciji i verifikaciji – Kratki vodič o verifikaciji za operatere i operatere zrakoplova

Konačna verzija, 18. prosinca 2013.

Ovaj je dokument dio niza dokumenata i obrazaca koje sastavljaju službe Europske komisije kao potporu provedbi Uredbe Komisije (EU) br. 600/2012 od 21. lipnja 2012. o verifikaciji izvješća o stakleničkim plinovima i izvješća o tonskim kilometrima te o akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća.

Ova uputa predstavlja stajalište služba Komisije u trenutku objave. Uputa nije pravno obvezujuća.

Ova uputa uzima u obzir rasprave sa sastanaka neformalne Tehničke radne skupine za Uredbu o praćenju i izvješćivanju u okviru Radne skupine III (WGIII) Odbora za klimatske promjene (Climate Change Committee – CCC), kao i pisane primjedbe zaprimljene od dionika i stručnjaka iz država članica.

Sve upute i obrasci mogu se preuzeti iz odjeljka s dokumentacijom s mrežne stranice Komisije na sljedećoj adresi: http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/index_en.htm.

Podloga

Ovaj kratki vodič dio je niza uputa koje su sastavile službe Europske komisije u svrhu pojašnjenja zahtjeva EU ETS Uredbe o akreditaciji i verifikaciji (UAV)¹. Predmetni niz uputa sastoji se od:

- upute s objašnjenjima o člancima UAV-a (UPO I), uključujući korisnički priručnik koji daje pregled uputa i njihov međudodnos s mjerodavnim zakonodavstvom;
- ključne upute (KUP II) o specifičnim pitanjima verifikacije i akreditacije;
- posebne upute (UP III) o verifikaciji izvješća operatera zrakoplova;
- obrazaca za verifikacijsko izvješće i razmjenu informacija;
- primjera koji uključuju popunjene obrasce, kontrolne liste ili specifične primjere u uputi s objašnjenjem ili ključnim uputama;
- često postavljanih pitanja.

Ovaj kratki vodič objašnjava ulogu verifikatora nasuprot uloge nadležnoga tijela (NT). Prema potrebi, referira se na ostale dokumente u nizu uputa. Kratki vodič predstavlja stajališta služba Komisije u trenutku objave. Kratki vodič nije pravno obvezujući.

Vodič se odnosi na **verifikaciju izvješća operatera postrojenja ili izvješća operatera zrakoplova**. Napominjemo sljedeće:

• Kada se koristi izraz 'izvješće', on se odnosi na izvješće o emisijama operatera, izvješće operatera zrakoplova ili izvješće o tonskim kilometrima. • Kada se koristi izraz 'operater', on se također odnosi i na operatera zrakoplova, osim ako u vodiču nije izričito navedeno drukčije.	

1. Opći zahtjevi za verifikaciju

Svaki operater ili operater zrakoplova koji je obuhvaćen EU ETS sustavom mora podnijeti verificirano izvješće o emisijama do 31. ožujka svake godine². Uredba o praćenju i izvješćivanju (UPI) i UAV zahtijevaju da verifikaciju provodi verifikator kojega je akreditiralo nacionalno akreditacijsko tijelo (NAT) ili fizička osoba verifikator koju je certificiralo nacionalno certifikacijsko tijelo (NCT). Većina država članica ima uspostavljen sustav akreditacije u kojemu NAT akreditira pravne subjekte i pravne osobe. Očekuje se da će broj država članica koje su (ili će) uspostaviti strukturu za certificiranje fizičkih osoba verifikatora u skladu s člankom 54. stavkom 2. UAV-a biti vrlo ograničen. Međutim, obje vrste verifikatora, bilo da su nositelji akreditacije ili certifikata, moraju ispunjavati iste zahtjeve (pogledajte ključnu uputu KUP II.11 za certificiranje).

¹ Uredba Komisije (EU) br. 600/2012 od 21. lipnja 2012. o verifikaciji izvješća o stakleničkim plinovima i izvješća o tonskim kilometrima te o akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL EU, L 181/1.

² Neke države članice mogu zahtijevati od operatera da podnesu godišnje izvješće o emisijama prije 31. ožujka, ali ne ranije 28. veljače. Obratite se svom nadležnom tijelu u pogledu roka za podnošenje izvješća o emisijama.

Osim ako nije navedeno drukčije, ako se tekst upute referira na odgovornosti nacionalnih akreditacijskih tijela (NAT-ovi), to treba tumačiti jednako kao odgovornosti nacionalnih certifikacijskih tijela.

2. Što treba uzeti u obzir prilikom angažiranja verifikatora?

Svaki operater mora sklopiti ugovor s verifikatorom i odgovoran je za plaćanje troškova verifikacije. Prilikom sklapanja ugovora s verifikatorom, operater mora biti svjestan da moraju biti ispunjeni sljedeći uvjeti kako bi verifikacija izvješća operatera bila valjana:

- Verifikator mora biti akreditiran do trenutka³ podnošenja verifikacijskog izvješća operateru. Akreditacija mora biti u skladu s UAV-om i normom EN ISO 14065⁴.
- Verifikator mora biti akreditiran za opseg aktivnosti koje obavlja operater. Prilog I. UAV-a daje prikaz različitih opsega (kategorija) akreditacije koji, među ostalim, obuhvaćaju aktivnosti iz Priloga I. EU ETS Direktive.

Verifikator mora biti upoznat s mjerodavnim zakonodavstvom, normama i uputama. To obuhvaća UPI i UAV (i prateće upute Europske komisije), kao i ostalo mjerodavno nacionalno zakonodavstvo i smjernice.

Potrebno je obratiti pozornost da odabrani verifikator nije suspendiran od provođenja akreditacije ili da mu je potvrda o akreditaciji povučena ili smanjen opseg akreditacije. Operater može saznati informacije o akreditacijskom statusu verifikatora na internetskoj stranici/u bazi podataka NAT-a koji je akreditirao verifikatora. Internetska stranica/baza podataka NAT-a sadrži ime, adresu svakog verifikatora kojega je akreditirao predmetni NAT, državu članicu u kojoj verifikator provodi verifikaciju, opseg akreditacije svakog verifikatora, datum izdavanja potvrde o akreditaciji i datum isteka, te ostale informacije o administrativnim mjerama koje su možda izrečene verifikatoru. Takve su informacije dostupne na internetskoj stranici NAT-a u obliku dokumenta za preuzimanje ili polja za traženje.

Za više informacija pogledajte sljedeće odjeljke iz serije uputa

Tema	Relevantni odjeljak upute ⁵
Opseg akreditacije	Odjeljak 6.1 UPO I i COM AV FAQ
Administrativne mjere koje se mogu izreći verifikatoru	Odjeljak 6.5 UPO I i COM AV FAQ
Gdje pronaći informacije o akreditaciji verifikatora	Odjeljak 10.8 UPO I i COM AV FAQ

3. Akreditacija i praćenje verifikatora

Akreditacija od strane NAT-a i praćenje akreditiranih verifikatora uključuje brojne međusobno povezane aktivnosti. One obuhvaćaju procjenu sustava upravljanja i postupaka verifikatora, obilazak prostorija verifikatora u svrhu procjene provedbe nadzora, kao i terenske preglede u kojima NAT-ov procjeniteljski tim prati osoblje verifikatora tijekom njihova obilaska operatera i promatra kako obavljaju svoje verifikacijske aktivnosti. NAT-ov

³ Tijekom 2013. Godine verifikatori moraju proći postupak akreditacije u skladu s novim zahtjevima UAV-a, a operateri će možda morati angažirati verifikatora prije dovršetka svih koraka u postupku akreditacije i izdavanja potvrde o akreditaciji.

⁴ Ili certificirani u skladu s UAV-om i normom verifikatori EN ISO 14065 ako je verifikator fizička osoba.

⁵ Za dodatne informacije o uputama pogledajte mrežnu stranicu Europske komisije:

http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/documentation_en.htm

procjeniteljski tim ima ulogu promatrača i ne komunicira s operaterom. Budući da se tijekom terenskog pregleda procjenjuje samo reprezentativni odabir osoblja verifikatora i reprezentativni dio opsega akreditacije verifikatora, neće se od svih verifikatorovih klijenata tražiti da se kod njih obavi terenski pregled osoblja verifikatora.

Nakon dovršetka početnog postupka akreditacije i izdavanja potvrde o akreditaciji, kompetentnost i stvarni učinak verifikatora prati se putem godišnjeg nadzora i dodatnih terenskih pregleda. Prije isteka potvrde o akreditaciji⁶, provodi se ponovna procjena verifikatora. Nadzor i ponovna procjena uključuju procjenu dokumenata (posebno ako su ažurirana EU ETS pravila ili opseg), obiliske prostorija verifikatora i terenske preglede.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Postupak akreditacije i praćenje verifikatora	Poglavlje 6. UPO I

4. Kompetentnost i nepristranost verifikatora

Verifikator mora ispunjavati određena zahtjeve u pogledu kompetentnosti i nepristranosti. Ti zahtjevi objašnjeni su u Poglavlju V. UPO-a I i Ključnoj uputi II.7 o kompetencijama verifikatora. Ako je operater zabrinut u pogledu nepristranosti ili kompetentnosti, verifikatoru može uložiti prigovor. Verifikator mora uspostaviti interne postupke za rješavanje takvih prigovora. Ako operater nije zadovoljan s odgovorom verifikatora, operater može podnijeti prigovor NAT-u koji je akreditirao verifikatora.

5. Vrijeme verifikacije

Kako bi ispunili rok za podnošenje izvješća operatera, operaterima je preporučeno da angažiraju verifikatore dovoljno radno da verifikacija može početi na vrijeme kako bi se izbjegle promjene u posljednjem trenutku u veljači i ožujku, kada bi značajni zahtjevi od operatera, verifikatora i NT-a mogli dovesti do kašnjenja u izradi konačnog izvješća operatera i verifikacijskog izvješća. To omogućava verifikatoru uočavanje netočnosti i nesukladnosti dovoljno rano da prije objave verifikacijskog izvješća može provjeriti je li operater na pravilan način ispravio te probleme. Uputa Komisije preporuča da postupak verifikacije počne provođenjem strateške analize, analize rizika i procjene zatečene sukladnosti najkasnije do rujna u izvještajnoj godini.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Vremenski slijed verifikacije	Odjeljak 3.2 i Prilog I. UPO I

6. Elementi koje treba uzeti u obzir prilikom verifikacije izvješća o emisijama za 2013.

Svaki verifikator mora biti akreditiran u skladu s novim UAV-om i normom EN ISO 14065 do trenutka podnošenja operateru konačnog verifikacijskog izvješća za izvješće o emisijama iz 2013. U ovom trenutku ne može se jamčiti da će svi verifikatori koji su podnijeli zahtjev prema novim zahtjevima dobiti akreditaciju na vrijeme⁷. Zbog toga se operaterima

⁶ Datum valjanosti potvrde o akreditaciji može se razlikovati između država članica. Najduži rok valjanosti prema UAV-u iznosi 5 godina.

⁷ Pogledajte Komisijin dokument AV FAQ o pravovremenoj akreditaciji verifikatora u pogledu verifikacije izvješća o emisijama iz 2013.

preporuča⁸ sljedeće:

- zatražite od verifikatora pojašnjenje statusa njegove akreditacije u predugovornoj fazi, uključujući i to da li je akreditacija zatražena za djelatnosti koje obavlja operater;
- u ugovor s verifikatorom uvrstite odredbu o tome kako će se ugovorno rješavati situacija u kojoj verifikator ne dobije potvrdu o akreditaciji do određenog roka: npr. odredbu o davanju podataka koja omogućuje operateru da angažira drugog verifikatora koji će preuzeti verifikaciju i može koristiti informacije i radne dokumente prvog verifikatora u svrhu lakše i učinkovitije druge verifikacije; ugovor također može sadržavati kaznene odredbe za prvog verifikatora ako dođe to takve situacije.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Vremenski slijed za razdoblje 2013/ 2014	COM AV FAQ

7. Angažiranje stranih verifikatora

Operater je slobodan angažirati verifikatore koje je akreditirao NAT iz druge države članice. Države članice moraju prihvatiti potvrdu o akreditaciji verifikatora koje su akreditirali NAT-ovi iz drugih država članica sve dok je NAT uspješno prošao istorazinsku procjenu u skladu s UAV-om (vidi članak 66. UAV-a o uzajamnom priznavanju i članak 64. o istorazinskoj procjeni)⁹. Potpuno isti zahtjevi kao za domaće primjenjuju se i na strane verifikatore.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Uzajamno priznavanje stranih verifikatora	Poglavlje. 9 UPO I i COM AV FAQ

8. Koji su zahtjevi bitni za operatera tijekom verifikacije?

Postupak verifikacije sastoji se od niza obveznih međusobno povezanih i međusobno ovisnih koraka. To znači da nalazi dobiveni u verifikacijskom postupku za posljedicu mogu imati potrebu za preispitivanjem jednog ili više koraka u verifikacijskom postupku. Sljedeće radnje izravno utječu na operatere.

Predugovorna faza

Prije prihvaćanja verifikacijskog angažmana, verifikator procjenjuje da li može obaviti verifikaciju određenog operatera. Osim provjere sukoba interesa i prihvatljivosti, važan element u ovoj fazi je određivanje vremena potrebnog za propisno obavljanje verifikacije. Operater mora biti svjestan da je verifikator mora uvrstiti neke obvezne odredbe u ugovor s operaterom, uključujući sljedeće zahtjeve:

- da operater preda verifikatoru sve informacije koje verifikator smatra bitnima za verifikaciju;
- verifikator čuva informacije kao povjerljive osim ako zakon ne nalaže verifikatoru da stavi informacije na raspolaganje: npr. stavljanje informacija na raspolaganje NAT-u u svrhu procjene verifikatora;
- verifikator mora imati mogućnost određivanja dodatnog vremena za verifikaciju,

⁸ Preporuke također mogu biti važne za verifikaciju drugih godina. Akreditacija verifikatora može biti suspendirana, povučena ili joj se može smanjiti opseg.

⁹ Države članice također moraju prihvatiti potvrde o akreditaciji stranih verifikatora koje je akreditirao NAT koji nije podvrgnut potpunoj istorazinskoj procjeni prije 31. prosinca 2014. pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi iz članka 66. stavka 2. UAV-a. Za dodatne informacije pogledajte Komisijin dokument AV FAQ.

ako nalazi pokažu da je potrebno dodatno vrijeme za pravilno provođenje verifikacijskih aktivnosti i donošenje konačnog verifikacijskom mišljenja s 'razumnom razinom jamstva';

- da operater omogući NAT-u terenski pregled na lokaciji operatera u svrhu ocjene verifikatora.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Predugovorna faza	Odjeljak 3.2.1 EGD I i Odjeljak 3.2.1 GD III za operatere zrakoplova

Informacije koje osigurava verifikator tijekom verifikacije

Operater mora predati verifikatoru sve informacije koje verifikator smatra bitnima za dovršetak verifikacije. Popis informacija iz članka 10. UAV-a nije iscrpan. Informacije koje treba osigurati operater uključuju procjene rizika, postupke, proračunske tablice i ostale podatke, procjene nesigurnosti, evidenciju i potvrde o baždarenju, fakture za gorivo, i svu ostalu evidenciju koju operater zadržava u skladu s člankom 66. UPI-ja koja je bitna za verifikaciju itd.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Informacije koje osigurava operater	Odjeljak 3.2.2 EGD I i Odjeljak 3.2.2 GD III za operatere zrakoplova

Terenski obilasci postrojenja operatera ili operatera zrakoplova

Načelno, verifikator mora obaviti terenski obilazak postrojenja operatera ili operatera zrakoplova kao dio verifikacije. Smo u posebnim uvjetima može se odustati od obilaska.

Terenski obilasci postrojenja

Za postrojenja koja emitiraju više od 25 000 tona CO₂(e) godišnje, operater mora podnijeti zahtjev nadležnom tijelu (NT); koji mora biti potkrijepljen verifikatorovom procjenom verifikacijskih rizika neprovođenja terenskog obilaska i verifikatorovom analizom inherentnih i kontrolnih rizika.

Napominjemo da u slučaju da verifikatorova analiza rizika (ažurirana nalazima verifikacije) pokazuje da su rizici veći od prvotno predviđenih i da je neophodan terenski obilazak, predmetni terenski obilazak mora se obaviti čak i ako je NT prethodno odobrio odustajanje od terenskog obilaska u ranijoj fazi postupka verifikacije.

Također napominjemo da je terenski pregled potreban za verifikaciju izvješća o emisijama za 2013. budući da plan praćenja za treće trgovinsko razdoblje sadrži značajne promjene koje se spominju u članku 31. stavku 3. točki (c) UAV-a.

Terenski obilasci operatera zrakoplova

Napominjemo da UAV daje posebnu definiciju izraza 'lokacija' za potrebe verifikacije izvješća o emisijama ili tonskim kilometrima operatera zrakoplova. Zahtjevi za terenske obilaske lokacije i odustajanje od terenskih obilazaka razlikuju se za zrakoplovstvo. Također je moguće odustat od terenskog obilaska postrojenja s niskim emisijama pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi iz članka 32. stavka 1. UAV-a. To se također primjenjuje na verifikaciju izvješća o emisijama za 2013. postrojenja s malim emisijama.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Terenski obilasci i odustajanje od terenskih obilazaka	Odjeljak 3.2.7 EGD I i Ključna uputa (KUP II.5) za terenske obilaske postrojenja Odjeljak 3.2.7 GD III za operatere zrakoplova COM AV FAQ

Rješavanje netočnosti i nesukladnosti

Ako verifikator utvrdi netočnosti, nesukladnosti i odstupanja od UPI-ja, o tome mora izvijestiti operatera, a koji to mora ispraviti. U nekim će slučajevima operater morati obavijestiti ili dobiti odobrenje od NT-a (npr. ažuriranje plana praćenja, ispravljanje situacije kad operater nije u skladu s UPI-jem itd.). Ako netočnosti, nesukladnosti i odstupanja od UPI-ja nisu ispravljani prije izdavanja verifikacijskog izvješća operateru, verifikator to mora navesti u verifikacijskom izvješću.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Rješavanje netočnosti, nesukladnosti i odstupanja od UPI-ja	Odjeljak 3.2.8 i 3.2.9 UPO I i Odjeljak 3.2.8 i 3.2.9 UP III za operatere zrakoplova Ključna uputa (KUP II.1) o opsegu verifikacije

9. Verifikacijsko izvješće

Verifikator mora isporučiti operateru verifikacijsko izvješće koje uključuje informacije o tomu može li se izvješće operatera verificirati kao zadovoljavajuće, a također sadrži popis relevantnih nalaza verifikacije. Operater mora podnijeti verifikacijsko izvješće zajedno s izvješćem operatera NT-u do 31. ožujka¹⁰. Komisija je izradila obrazac verifikacijskog izvješća koji sadrži posebne elemente o kojima verifikator mora izvijestiti, i koristi odgovarajući službeni jezik za mišljenje koji je u skladu s očekivanjima tržišta. Napominjemo da NT također može zahtijevati od verifikatora da državu članicu izvijesti o posebnim informacijama ili drugim dodatnim informacijama.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Verifikacijsko izvješće	Odjeljak 3.2.13 UPO I i Odjeljak 3.2.13 UP III za operatere zrakoplova Ključna uputa (KUP II.6) za verifikacijsko izvješće Obrazac verifikacijskog izvješća

10. Dodatne radnje koje su rezultat verifikacijskog izvješća

Ovisno o vrsti dobivenog verifikacijskog mišljenja, moguće je da operater mora poduzeti dodatne radnje: npr. podnošenje izvješća o poboljšanjima s prijedlozima za ispravljanje neriješenih netočnosti i nesukladnosti. Ako se u verifikacijskom mišljenju tvrdi da se izvješće o emisijama ne može verificirati kao zadovoljavajuće, NT mora dati konzervativnu procjenu emisija u skladu s člankom 70. UPI-ja.

¹⁰ Neke države članice mogu zatražiti od operatera da podnesu verificirano godišnje izvješće o emisijama prije 31. ožujka, ali ne ranije 28. veljače. Obratite se svom nadležnom tijelu u pogledu roka za podnošenje izvješća o emisijama.

Tema	Relevantni odjeljak upute
Dodatne radnje koje su rezultat verificacijskog izvješća	Odjeljak 3.3 EGD I i Odjeljak 3.3 GD III za operatere zrakoplova Ključna uputa (KUP II.6) za verificacijsko izvješće Odjeljak 5.7 UPI upute br. 1 za postrojenja Odjeljak 6.6 UPI upute br. 2 za operatere zrakoplova

11. Verifikacija postrojenja s niskim emisijama i malih emitera

Potrebni koraci u postupku verifikacije moraju se provesti bez obzira na veličinu postrojenja ili operatera zrakoplova. Međutim, razina detaljnosti verificacijskih aktivnosti koje treba provesti ovisi o analizi rizika verifikatora. Ako su inherentni i kontrolni rizici niski, verificacijske aktivnosti mogu biti jednostavnije. Poglavlje IV. UPO-a I, Poglavlje VI. UP-a III i Kratki vodič za male emitere u EU ETS sustavu u zrakoplovstvu pružaju dodatne upute o pojednostavnjenjima koja se primjenjuju na postrojenja s niskim emisijama i male emitere.